

ONZE BODE

ORGAAN VAN DE VEREENIGING VAN AMBTENAREN BIJ
DEN INLANDSCHEN BESTUURSDIENST TE SEMARANG.
VERSCHIJNT MAANDELIJKS, ONDER REDACTIE VAN HET BESTUUR.

Redactie en Administratie: DIRMAN 1e. Laboeanweg No. 21, Semarang
ABONNEMENTSPRIJS: bij vooruitbetaling per half jaar. . . . . f 2,50

C 53

VACANT

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

3AT
OTSCHAD

ONZE BODE

ORGAAN VAN DE VEREENIGING VAN AMBTENAREN BIJ
DEN INLANDSCHEN BESTUURSDIENST TE SEMARANG.
VERSCHIJNT MAANDELIJKS, ONDER REDACTIE VAN HET BESTUUR.

Redactie en Administratie: DIRMAN 1e. Laboeanweg No. 21, Semarang
ABONNEMENTSPRIJS: bij vooruitbetaling per half jaar. . . . . f 2,50

INHOUD:

1. Een en ander omtrent de komende Regentschapsraden in Midden-Java.
2. Handelingen der Alg. ledenvergadering van de V. A. I. B. op 10 Februari j.l. in de kleine zaal van den Stadstuin.
  - a. De verminderde animo voor den Inlandschen Bestuursdienst.
  - b. Het Inlandsch Bestuur en de komende Regentschapsraden in Midden-Java.
3. Varia.
4. Redactioneele mededeelingen.

EEN EN ANDER OMTRENT DE KOMENDE REGENTSCHAPSRADEN IN MIDDEN - JAVA.— II.—

(door abdi).

Het beeld te beschrijven, dat de Regeering wilde verwezenlijken met de schepping der Regentschapsraden, is niet wel mogelijk zonder eerst datgene naar voren te brengen, hetgeen de Ontwerper, de Regeeringscommissaris S. de Graaff, dezelve heeft toegedacht.

Bij Regeeringsbesluit van 9 April 1913 No. 25 werden de noodige voorzieningen vastgesteld o. m. „tot regeling van de grondtrekken der door den Regeeringscommissaris S. de Graaff te vervullen opdracht, welke luidens artikel 1 van dat besluit in

het algemeen zou omvatten” de verdere voorbereiding eener hervorming van het Bestuurswezen in Nederlandsch Indië, waarbij in hoofdzaak de navolgende maatregelen in overweging zouden zijn te nemen:

1e. vorming van meer uitgebreide gewesten, zoodanig georganiseerd en met bestuursmiddelen toegerust, dat inzonderheid in de richting van zelfbestuur aan die organen allengs eene belangrijke taak kan worden opgedragen met betrekking tot die takken van dienst, welke niet krachtens hun aard of om bijzondere redenen in rechtstreeksch beheer bij de Regeering zelve moeten blijven;

2e. opdracht, in de onder 1e bedoelde gewesten, van de behartiging van bijzondere behoeften van meer lokalen aard, buiten de op den voet van artikel 68a van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch Indië ingestelde gemeenten, zooveel mogelijk aan zoodanige organen in het gewest: bestuursafdeelingen, regentschappen als anderszins, als uit hun aard voor de voorziening in dergelijke huishoudelijke belangen, inzonderheid in aanmerking komen en van welke uit dien hoofde tevens op den duur de krachtigste opwekking kan uitgaan, ook in Inlandsche kringen van de algemeene belangstelling voor die aangelegenheden van openbare zorg;

3e. instelling, in de onder 1e. en 2e. bedoelde ressorten, van lichamen als vermeld in het tweede lid van artikel 68b van genoemd reglement, bij welker samenstelling de eisch van vertegenwoordiging, inzonderheid van de inheemsche bevolkingselementen op onbekrompen wijze vervulling vindt.” *)

*) Cursiveering door mij. A.

De Regeeringscommissaris S. de Graaff ontvouwde zijn ideeën aldus:

„Voor hen, die meer dan een desideratum, die eene essentiële voorwaarde voor bestuursdecentralisatie wenschen te zien in eene wezenlijke vertegenwoordiging van de verschillende groepen van ingezetenen in het ressort, zal hetgeen in afzienbare tijden in die richting hier tot stand valt te brengen, bezwaarlijk bevredigend kunnen zijn. Dit laatste althans niet, wanneer, naar de opvatting, die in Westersche staten de gangbare is geworden, als de eenige „werkelijke” vertegenwoordiging wordt aangemerkt, eene vertegenwoordiging, verkregen langs den weg van volkskiesrecht. Immers, welke geestdrift ook voor de toepassing van dit beginsel moge bestaan, het vereischt geene innige kennismaking met de Indische maatschappij om tot het bewustzijn te komen, dat, juist ten opzichte van het element, waarom het daarbij in de eerste plaats zou moeten gaan: *de eigenlijke landsbevolking van toekenning, in ruimen kring, van zeker kiesrecht in langen tijd nog geene sprake zal kunnen zijn.* Vooropstellend den beslist wensch om het mogelijke te beproeven, zal ook hier wellicht partij zijn te trekken van doelmatige groepeerings van personen, in eene niet ver verwijderd gelegen toekomst, tevens misschien van het bestaan van bepaalde corporatiën, om ook onder de Inlandsche bevolking eenigermate een kiesstelsel in praktijk te brengen. Voor de groote massa echter van de bevolking staat men nog ver van de mogelijkheid eener verwezenlijking van dat streven. (sic.)

Personen, bij machte om bestuursvraagstukken van eenige meerdere staatsrechtelijke beteekenis, zooals bij het gewestelijk zelfbestuur zich die meermalen kunnen voordoen, behoorlijk in zich op te nemen en te verwerken, zullen onder de niet-ambtelijke Inlandsche bevolking nog lang tot de groote uitzonderingen behooren.

Wat ten deze voor de nieuw te creëren z. g. Gouvernemen ten in hooge mate weegt, legt niet dat gewicht in de schaal ten opzichte van de organen eener bestuursdecentralisatie van den tweeden aard (organen van autonomie), gericht op behartiging in engeren kring van „huishoudelijke” aangelegenheden. *Was in het eerste geval zekere ontwikkeling, zeker doorzicht in openbare aangelegenheden van meer algemeenen aard onmisbaar, ten aanzien van de organen van autonomie zal het voldoende zijn, wanneer de samenstelling der colleges het bezit van die eigenschappen waarborgt bij een deel der leden, inzonderheid bij de leiders der besprekingen. Wat overigens voor het doel van die instellingen de*

voornaamste voorwaarde uitmaakt, is belangstelling in den waren zin, voortspruitend zooveel mogelijk uit eene natuurlijke betrekking tot de zaak, uit het besef dat deze deel uitmaakt van eene „huishouding”, waarvan men zich lid gevoelt.

Waar die belangstelling bestaat of de grondslag daartoe aanwezig is, behoeft, wat betreft niet-ambtelijke Inlandsche leden, aan ontwikkeling, bij oordeelkundige leiding, niet meer te worden verlangd dan hetgeen in de beste kringen van de landbouwende bevolking, in handel en andere bedrijven met eenigen goeden wil spoedig te vinden zal zijn.

Ook van de raden der plattelandsgemeenten in Nederland zal bezwaarlijk gezegd kunnen worden, dat zij alle in dat opzicht uitblinken, noch ook dat de beteekenis van die lichamen voornamelijk in dien factor gezocht zou moeten worden.

Wat-terugkeerende tot het punt van uitgang-het vertegenwoordigend karakter betreft van de lichamen, die voorshands zich hier denken laten, dat begrip zal alleen dan tot zijn recht kunnen komen, wanneer het van dat van een volkskiesrecht in beginsel wordt losgemaakt.

Plaatst men zich op het standpunt, dat voor eene maatschappij als deze het wezenlijke van de vertegenwoordiging veeleer hierin te zoeken is, dat de openbare belangen der verschillende bevolkingsgroepen in den raad zoo krachtig mogelijk uiting vinden, om het even, hoe de wijze van samenstelling geregeld is, dan verandert de zaak en zal het ook hier niet ondoenlijk zijn tot bevredigende stappen te komen.

Zoo niet als eigen representanten van de bevolking, als representanten van de denkbeelden, van de openbare belangen der bevolking brengen de leden dan in de vergadering het vertegenwoordigend karakter, dat aan dergelijke organen past.

Voor zoover eene volkskeuze bereikbaar is, zij het slechts een keuze, waarbij niet meer dan eene associatie van personen aan het woord is, of waarbij niet dan indirect de volksgeest zich kan uitspreken, worde niettemin de mogelijkheid daartoe benuttigd. Omgekeerd evenwel, voorzoover in verband met het geringe peil van ontwikkeling of met andere omstandigheden volkskeuze het gevaar zou opleveren, dat het doel der instelling zou worden gemist, verbiedt het algemeen belang-zoowel voor organen van autonomie als voor die van zelfbestuur-om het vertegenwoordigend karakter vooralsnog in die richting te zoeken en het is zelfs de plicht der Overheid om betere wijze tot eene vervulling van het desideratum te komen.

Weinig gegrond zou het zijn om in de omstandigheid, dat voor bepaalde bevolkingsgroepen het beginsel van verkiezing vooralsnog behoort te worden ter zijde gesteld, een reden te zoeken om algemeen, dus ook ten aanzien van de reeds wél daarvoor vatbare bevolkingselementen, van de toepassing van dat beginsel af te zien. In denzelfden gedachtengang zou men in de noodzakelijkheid tot toepassing van een stelsel van beperkt kiesrecht, met uitsluiting van bepaalde klassen van personen, een motief kunnen zien om elk kiesrecht aan de ingezetenen te onthouden, totdat het volk in zijn geheel voor de uitoefening daarvan in aanmerking zou kunnen komen. In zoover nochtans is de tegenwerping niet zonder betekenis, dat onder dergelijke omstandigheden het *inderdaad dubbel plicht is zorg te dragen, dat aan de niet door eigen keuze vertegenwoordigde bevolkingsgroepen langs anderen weg eene deugdelijke behartiging van hunne algemeene belangen in het college verzekerd zij.*

De algemeene roeping van de hier te lande met autonome functiën belaste locale organen brengt dus, overeenkomstig het in het reorganisatie-besluit uitgesproken desideratum mede, *dat voor de daarbij bedoelde behartiging van „bijzondere behoeften, bij voorkeur gekozen worden gemeenschappen, in hun wezen zooveel mogelijk nabijkomend het begrip van hetgeen men eene" volkshuishouding" zou kunnen heeten."*

WORDT VERVOLGD.

HANDELINGEN DER ALGEMEENE LEDEN-
VERGADERING VAN DE V. A. I. B.,
GEHOUDEN OP 10 FEBRUARI j. l.
IN DE KLEINE ZAAL VAN DEN
STADSTUIN TE SEMARANG.

Aanwezig: Het voltallige Bestuur, alle te Semarang wonende leden, op een paar uitzonderingen na, benevens eenige leden buiten Semarang.

Mede tegenwoordig als *uitgenoodigde:* de heer Soengkono, Assistent-Wedono van Semarang tengah.

Pers: Warna Warta en Algemeen Handelsblad.

Opening;

Tegen 9.30 uur des voormiddags opent de *Voorzitter*, de heer *Abdulkadir Widjoatmodjo*, de vergadering met het uitspreken der volgende rede:

Geachte Heeren,

Ik open de eerste vergadering van de Vereeniging van Ambtenaren bij den Inlandschen Bestuursdienst en roep U allen het welkom toe. Welkom aan de Heeren uitgenoodigden en leden . . . . . niet te vergeten ook de pers, die door hunne aanwezigheid blijk hebben gegeven van belangstelling in ons streven.

De dag is aangebroken, waarop de Vereeniging voor de eerste maal uitvoering zal geven aan hare roeping, zooals die is omschreven in artikel 2 sub a van hare voorloopige Statuten, dit is om de leden de gelegenheid te geven te beraadslagen over onderwerpen van belang voor den Bestuursdienst, ten einde daardoor onder hen over die onderwerpen een gemeenschappelijke overtuiging te doen ontstaan, ten einde door den zedelijken invloed daarvan mede te werken tot de ontwikkeling van den Inlandschen Bestuursdienst.

Zeker ben ik de tolk van Uw aller gevoelens, indien ik vanuit deze plaats de wensch uitspreek, dat met elk volgende bijeenkomst het bestaan der Vereeniging meer verzekerd moge zijn.

Zullen wij wel slagen? Ziedaar een vraag, waar de vereeniging zich openbaart op ideaal en wetenschappelijk gebied, sedert langen tijd te weinig door ons betreden. Zal onze verwachting niet reeds spoedig teleurgesteld worden en blijken slechts een illusie geweest te zijn? Zal niet de onverschilligheid, die dikwijls onze energie belaagt, ook op onze vereeniging vat krijgen en haar sloopen?

Wij willen het niet hopen.

Wij willen steeds bedenken, dat om te kunnen willen ernstig willen het eerste vereischte is.

Eerst dan ligt ook in hopen een kracht!

De deelneming der Vereeniging is bevredigend en zij geeft moed voor de toekomst.

Voor het welslagen van deze bijeenkomsten zal veel afhangen van de werkwijze.

Thans is het een probeeren, een peilen, of onder ons belangstelling bestaat.

Geene geleerde vertoogen behoeven wij, maar korte deskundige adviezen.

De onderwerpen moeten ontleend zijn aan de praktijk en het voorrecht der actualiteit bezitten.

Immers de ontwikkeling van den Inlandschen Bestuursdienst ligt bovenal in de lessen der ervaring.

Daarnevens zijn wij in de gelegenheid onze bedrevenheid in het practisch gebruik van de Nederlandsche taal voor zooveel noodig bij te werken en te verhoogen, wat ons voor onzen werkkring te stude kan komen.

Mag ons worden verweten, dat wij den schijn wekken te veel naar meerdere *ontwikkeling* te streven, wij zijn er van overtuigd en voelen, dat om een goed bestuursambtenaar te wezen *karakter*, maar ook in de eerste plaats *karakter* noodig is.

Voor vandaag hebben wij genomen de volgende onderwerpen:

„De verminderde animo voor den Inlandschen Bestuursdienst” en

„Het Inlandsch Bestuur en de komende Regentschapsraden in Midden Java”.

Waar wij voor dezen keer zoo zwak zijn geweest om toe te geven aan onzen lust tot vergaderen, in plaats van aan zin voor degelijkheid, hebben wij deze bijeenkomst niet voorbereid, zooals het gevoelig hoort.

Het Bestuur moet een excuus van het hart!

Laat ons thans de besprekingen beginnen.

Moge onze discussiën zich steeds kenmerken door korthed gepaard aan zaakrijkheid en bovenal door dien geest van welwillendheid, die ruimte laat voor de uiting niet alleen, maar ook voor de waardeering van uiteenlopende meeningen.

Laten wij ons doel immer voor oogen houden: „De ontwikkeling van het Inlandsch Bestuur”.

Vervolgens wordt het woord gegeven aan den heer Dirman, die het vraagstuk der *verminderde animo voor den Inlandschen Bestuursdienst* zal inleiden.

Rede van den heer Dirman.

DE VERMINDERDE ANIMO VOOR DEN INLANDSCHEN BESTUURSDIENST.

Geachte mijnheer de Voorzitter! Geachte Vergadering!

Het is niet dan met zekeren schroom, dat ik de taak op mij heb genomen, om op dezen ochtend het vraagstuk der verminderde animo voor den Inlandschen Bestuursdienst hier in Uw midden in te leiden.

Vooreerst ben ik niet gewoon voor een publiek als dit te spreken; verder zullen wellicht vele deskundigen op dit gebied het als „een gebrek aan bescheidenheid” beschouwen, wanneer ik den moed heb mijn meening hierover kenbaar te maken. Maar het groote gewicht der zaak, alsmede het feit, dat tot dusverre de Inlandsche Bestuursambtenaren nagenoeg voor dit belangrijke vraagstuk het geheimzinnig stilzwijgen bewaren, deed me over deze bezwaren heen stappen.

Laat mij eerst beginnen met de groote beteekenis van den Inlandschen Bestuursdienst op den voorgrond te stellen, door artikel 118 der Indische Staatsregeling te citeeren, hetwelk aldus luidt: „Zooveel de omstandigheden het toelaten, wordt de Inlandsche bevolking gelaten onder de onmiddellijke leiding van haar eigene, van Regeeringswege aangestelde of erkende hoofden, onderworpen aan zoodanig hooger toezicht als bij algemeen of bijzondere voorschriften door den Gouverneur - Generaal is of zal worden bepaald.”

Uit dit artikel vloeit van zelf sprekend voort, dat het Inl. Bestuur als schakel van de Europeesche ambtenaren en de Inl. bevolking een groote macht bezit. De Inlandsche Bestuursambtenaren zijn de aangewezen personen om de goede bedoelingen der Regeering aan den eenvoudigen dessaman kenbaar te maken; aan hun wijs beleid is het meestal te danken, dat een Regeeringsmaatregel met vreugde wordt begroet. Als leden der Uitvoerende macht hebben zij genoeg gelegenheid om de nooden en behoeften van het volk te bestudeeren, en daaraan voldoende aandacht te schenken.

Het is benijdenswaardig om geroepen te zijn de bestuurstaak- zoo edel en verheven- te aanvaarden, want het beteekent: arbeiden voor het algemeen belang.

Wanneer men dit in aanmerking neemt, is men geneigd om te denken, dat ieder kind van dit land, dat het volk wil dienen, het B. B. ingaat. Immers hier is de plaats om zijn land en volk een grooten dienst te bewijzen. In dezen tijd van nationale opleving, waar iedere dochter en zoon van dit eilandrijk hard ploetert om hun vaderland vooruit te brengen, zou het B. B. overvoerd moeten zijn. Maar helaas de werkelijke toestand vertoont een ander beeld, dan verwacht mag worden.

In plaats van overtolligheid heerscht er eenigszins gebrek aan bekwame krachten.

Het is inderdaad bevreemdend en ook zeker te bejammeren, dat wij dit moeten constateeren. En het is dan ook goed ingezien van den Prijajibond om op zijn a. s. congres te Solo het vraagstuk der verminderde animo voor den Inlandschen Bestuursdienst aan een bespreking te onderwerpen. Ook de Volksraad en de regentenconferenties hebben hunne aandacht aan deze kwestie gewijd.

Alvorens dit onderwerp te belichten, dienen wij allereerst te onderzoeken, of de animo voor den Inlandschen Bestuursdienst in werkelijkheid verminderd is. Voor zoover kan worden nagegaan zijn de

meeningen hierover verdeeld. Velen zijn van oordeel, dat er van verminderde animo geen sprake is, aangezien de toelooop van leerlingen naar de O. S. v. I. A. nog altijd bevredigend kan worden genoemd.

Anderen daarentegen zeggen, dat er degelijk achteruitgang valt te constateeren. Wat mij betreft, zou ik me gaarne willen aansluiten bij de laatste groep, want ofschoon men nog niet spreken kan van *absolute* vermindering, toch staat het naar mijn bescheiden meening vrijwel vast, dat er *in relatieven zin* wel vermindering bestaat.

Het is niet te ontkennen, dat er jaarlijks nog genoeg liefhebbers zijn voor de O. S. v. I. A., doch in vergelijking met een tiental jaren geleden is de keuze van leerlingen niet zoo ruim meer. Was het destijds bijna regel, dat zonen van hooggeplaatste ambtenaren altijd den Bestuursdienst ingingen, tegenwoordig staat men voor het feit, dat personen, die volgens hun milieu en familiebetrekkingen het meest aangewezen zijn om bij het B. B. te werken, liever een anderen tak van dienst als werkring kiezen. Hier en daar vindt men nog zonen van Regenten en andere Inlandsche Bestuursambtenaren, die de O.S.v.I.A. bezoeken, maar hun aantal wordt met den dag geringer. De omstandigheid, dat zulke jongelieden, die over de noodige capaciteit en geldmiddelen beschikken, een andere m. i. een betere richting volgen, stemt tot ernstig nadenken. Zienderoogen wordt het aantal leerlingen der Europeesche lagere en Hollandsch Inlandsche scholen met den dag grooter, maar die vermeerdering komt niet altijd ten goede aan de bestuursopleiding. Procentsgewijs is het aantal, dat aan de O. S. v. I. A. wenscht te studeeren minder, zoodat in relatieven zin achteruitgang dan wel vermindering valt te constateeren.

Wie geen vreemdeling is in Jeruzalem zal moeten beamen, dat vele Bestuursambtenaren met de daartoe noodige vakopleiding soms naar het oogenblik hunkeren, waarop ze naar een anderen tak van dienst kunnen overgaan. Als men in staat is de geestesstroomingen in het bestuurscorps te bevroeden zal men zeker tot de ontstellende ontdekking komen, dat men dit zoowel bij de ouderen als bij de jongeren vindt.

Mijnheer de Voorzitter! Geachte vergadering!

Ik geloof voldoende te hebben aangetoond om U te doen inzien, dat er inderdaad van verminderde animo voor den Bestuursdienst kan worden gesproken. Thans rest ons nog de oorzaken op te sporen, die o. m. noodwendig tot deze vermindering hebben geleid.

De omvangrijke taak, alsmede de moeilijkheid van besturen moge bij deze beschouwingen een belangrijk punt vormen. Voor zoover kan worden nagegaan, is er geen ander Staatsorgaan, dat met zoovele aangelegenheden heeft te maken als het Inlandsch Bestuur. Zoowel met de politie, als met de justitie, landbouw, irrigatie, belasting, hygiëne enz, moet het zich bemoeien. Al deze zaken vergen de aandacht van den Inlandschen Bestuursambtenaar. Voor de handhaving van rust en orde moet hij zorg dragen, het wel en wee der bevolking is hem toevertrouwd.

Deze belangrijke taak wordt gaandeweg steeds moeilijker, want het volk, dat zich bewust begint te worden van zijn rechten, gaat ook eischen stellen. Teneinde krachtig te kunnen staan, heeft het zich tot organisaties vereenigd, en deze volksbeweging is het vooral, die niet zelden den geheelen persoon van den ambtenaar in beslag neemt.

Krachtens artikel 45 der Indische Staatsregeling moet de Inlandsche ambtenaar er voor zorgen, dat de bevolking overal gelegenheid worde gegeven om vrijelijk klachten in te leveren. Het „recht van vrije klacht” mag niet worden tegengegaan, hoewel hiervan meermalen misbruik wordt gemaakt. Bijzondere aandacht wordt aan deze klachten besteed; met wijs beleid moeten ze behandeld worden, en wel op zoodanige wijze, dat het resultaat zal zijn: aller bevrediging. Met de grootste bezadigheid en onuitputtelijk geduld moeten deze eenvoudigen van geest behandeld worden. In geval men bij zoo'n kwestie een onhandigheid begaat, en voelt het volk zich onrechtvaardig bejegend, dan zal het gevolg zijn haat en wantrouwen, hetgeen niet bevordelijk is voor den goeden gang van zaken. Immers „vertrouwen winnen” zij de leus.

Maar eigenaardig is het, dat soms van hooger hand aan de lagere ambtenaren wordt bekend gemaakt, dat er zoo min mogelijk klachten moeten binnen komen. Als het uitblijven van klachten een gevolg is van goede, gezonde verhoudingen, zou zoo'n maatregel niets anders dan een zegen zijn voor de bevolking. De practijk echter heeft uitgewezen, dat dit niets anders is dan het in toepassing brengen van de „struisvogel-politiek.” Men is de meening toegedaan, dat wie veel weet veel moet verantwoorden. Aan het beleid van de Bestuursambtenaren wordt het overgelaten, om het B. B. sloopje door al die gevaarlijke klippen heen in behouden haven te brengen.

Als een comptabel ambtenaar rust op den B. B. man een zware verantwoordelijkheid. Niet alleen is hij verantwoordelijk voor de gelden, die hij rechtstreeks onder zijn berusting heeft, maar ook wordt

hij ter verantwoording geroepen, indien een onder hem staande persoon zich schuldig maakt aan een vergrijp. Zoo moet b. v. krachtens artikel 74 der Indische Comptabiliteitswet een onderdistrictshoofd datgene vergoeden, wat door een loerah aan geïnde belastingen is verduisterd. De inning der belastingen geschiedt door de dorpschouwen, de gelden worden door hen bewaard, en toch is de Assistent-Wedono verplicht om de verduisterde gelden terug te storten. Wanneer men in aanmerking neemt, dat zoo'n onderdistrict vele dessa's telt, dan ligt het voor de hand, dat zelfs de scherpste controle verduisteringen niet kan voorkomen. Voegt men hier nog bij, dat elke dessa een aardig bedrag aan belastingen opbrengt, kan men zich wel zeker gemakkelijk indenken, hoe zwaar de financieele verantwoordelijkheid van een onderdistrictshoofd is.

Wel gewaagt artikel 74 der Indische Comptabiliteitswet van „onrechtmatige handelingen of het nalaten van de zorg, waartoe zij (alle landsdienaren) gehouden zijn,” doch bij den Inlandschen Bestuursdienst heeft dit alleen theoretische waarde, want in de praktijk blijkt al te zeer, dat de Assistent-Wedono in dergelijke gevallen door den druk der omstandigheden steeds wordt aangesproken voor de den Lande toegebrachte schade.

Verder is de Inlandsche ambtenaar belast met de uitoefening der politie en de opsporing der misdrijven en overtredingen onder de Inlanders en de daarmee gelijkgestelde personen. Vooral deze politieele verantwoordelijkheid voor zijn ressort is voor hem van groot belang, want op de maandelijksche conferenties in de kabupaten wordt steeds naar de resultaten gevraagd. En wee dan den Assistent-Wedono, die weinig of geen succes heeft mogen boeken bij zijn pogingen om die strafbare feiten tot klaarheid te brengen.

Tegenwoordig heeft men in de afdelingen de Veld- en de Stadspolitie, doch de verantwoordelijkheid berust nog altijd bij den B. B. ambtenaar. Dat dit met het oog op de steeds voortschrijdende ontwikkeling der Inlandsche maatschappij veel van de krachten der B. B. ambtenaren vergt, laat zich gemakkelijk begrijpen.

Ziedaar, geachte vergadering eenige voorbeelden, welke voldoende kunnen aantoonen, hoe zwaar de B. B. taak is. Maar ondanks het zwoegen en ploeteren van den B. B. ambtenaar heeft men soms moeten vernemen, dat er niet altijd voldoende waardeering wordt getoond voor zijn prestatie. In belangrijke aangelegenheden wordt hij soms niet gehoord, zijn adviezen worden niet gevolgd. In veler oogen is hij

maar een uitvoerder; een ander denkt voor hem, en hij voert het uit. Hij heeft slechts te gehoorzamen, wat hem van hooger hand is opgedragen.

In bepaalde kringen heerscht de meening, dat de Inlandsche Bestuursambtenaar iemand is van lage ontwikkeling, van wien verwacht mag worden, dat hij niet veel zal voelen voor de sociale taak. Hij wordt geacht niet bij machte te zijn om zelfstandig op te treden; bij hem is eigen initiatief niet te bespeuren, en de energie ontbreekt.

Dezen indruk-zeker verre van mooi-heeft men van den B. B. ambtenaar. Hierin ligt m. i. de verklaring opgesloten, dat men bij bespreking der sociale vraagstukken, die de vitale belangen der bevolking raken, niet bij B. B. ambtenaren aanklopt. Zoo heeft de Centrale Kas, als ik goed ben ingelicht, bij haar pogingen om Coöperatieve vereenigingen in het leven te roepen, geen besprekingen gehouden met de betrokken B. B. ambtenaren, doch zich rechtstreeks gewend tot de Indonesische Studieclub te Soerabaja. Deze gebeurtenis, hoewel schijnbaar niet van groot gewicht, kan ver strekkende gevolgen hebben, vooral voor een aandachtigen beschouwer. Immers het is een reden te meer om degenen te sterken in hunne meening, dat de B. B. ambtenaren zich niet of weinig willen bekommeren om de nooden en behoeften der bevolking. Het behoeft zeker geen betoog, dat deze mindere appreciatie niet bevorderlijk is voor de positie der Inlandsche B. B. ambtenaren.

Wat ik hier nog gaarne zou willen aanstippen is de omstandigheid, dat er in de B. B. wereld nog toestanden en format-gebruiken worden aangetroffen, welke niet meer thuis hooren in dezen modernen tijd. Het is niet bevorderend voor degenen, die met den tijd willen gaan, en menigeen is daardoor geknakt in zijn idealen. Veel is hierover reeds geschreven, zoodat uitvoerige bespreking me overbodig voorkomt. En het mag trouwens worden aangenomen dat U allen op dit gebied geen onbekende is, want ik geloof, dat de meesten van U dit reeds aan den lijve hebben gevoeld, of ten minste hiervan hebben hooren vertellen. Mocht er iemand onder U zijn, die van deze verhoudingen niet op de hoogte is, dan zou ik hem gaarne willen verwijzen naar het artikel van „Observer” in „De Courant” over de positie van den Inlandschen Bestuursambtenaar, welk artikel ook is opgenomen in „De Bestuursgids” van September 1928 No. 3.

Ik ben zoo vrij te gelooven, dat de schrijver in vele opzichten werkelijk den spijker op den kop heeft geslagen. In dit verband wil ik nog Uw aandacht vestigen op hetgeen de heer Radèn Kamil

destijds Adjunct - Inspecteur van het Inlandsch Onderwijs, tijdens het onderzoek naar de mindere welvaart der Inlandsche bevolking op Java en Madoera over de Inlandsche ambtenaren heeft geschreven.

„Een Inlandsche vader geeft zijn zoon, die een loopbaan begint, in den regel de volgende les: „Mijn zoon, spreek Uw meerderen nooit tegen, al hebt gij de stellige overtuiging, dat ge gelijk hebt. Wees vooral voorzichtig in Uw oordeel over personen en zaken. Weet U te plooiën naar de omstandigheden. Hebt gij een strengen chef, wees dan zelf ook streng, en keur alles af, wat naar lauwheid en slapheid zweemt. Is Uw chef minder streng, zie dan kleine fouten door de vingers. Dit is de manier om vooruit te komen. Het zal mijn dood verhaasten, als ik later hoor, dat gij wegens brutaliteit ontslagen zijt. Maar volgt gij deze mijne raadgevingen stipt op, dan zal Allah zijn zegen over U doen dalen en zult gij spoedig een goede positie bekleeden.”

Mijnheer de Voorzitter!

De positie van den Inlandschen Bestuursambtenaar in de maatschappij is inderdaad van bijzonderen aard. De traditie brengt mee, dat hij zijn stand hoog moet houden, en de omgang met de buitenwereld is dan ook meestentijds minder vrij. Min of meer wordt hij tegenwoordig beschouwd als de persoon, die er op uit is, om anderen na te rijden. Hij is het, die het doen en laten van andere personen moet nagaan, zoodat in de practijk moeilijk een intieme verhouding kan bestaan tusschen een B.B. man en de Inheemsche intellectueelen. In zoo'n milieu, waar steeds en in alles de noodige reserve wordt betracht, voelt hij zich natuurlijk minder thuis.

Een andere minder goede toestand, die niet bevorderlijk is voor het dienst nemen bij het B.B. is de hier en daar heerschende gewoonte, waarbij het dragen van een korte jas met daarbij behorende kris wordt aanbevolen. Over het nut van de Inheemsche kleederdracht zijn de meeningen verdeeld, maar mij wil het althans vóórkomen, dat ze uit practisch oogpunt in sommige gevallen meer nadeel dan voordeel beteekent. Een hoofddoek met een ambtspet, alsmede een korte jas met een kris, staat niet onaardig; het is wel mooi om er naar te kijken, doch men zou zich eerst tweemaal moeten bedenken, om dit als gewoonte aan te nemen, want de pet heeft in dezen tijd reeds afgedaan.

De ervaring heeft geleerd, dat personen in een Inheemsche kleederdracht minder goed worden behandeld dan degenen, die zich in een jas en

pantalon steken. In de oogen van het publiek is dit eenigszins het teeken van intellectueele ontwikkeling, en eenigen welstand; op zijn minst wordt men beschouwd als iemand, die de Nederlandsche taal verstaat en spreekt.

Naar mijn bescheiden meening is het aan deze omstandigheid te wijten, dat de Inlandsche ambtenaar zich zelden beweegt in Europeesche kringen, ofschoon dit zeer van noode is. Vooral in de lagere rangen komt dit duidelijker uit.

Het is dan ook niet te verwonderen, dat de eerste, de beste gelegenheid, die zich voordoet, gretig wordt aangegrepen. Zoo de omstandigheden het eenigszins toelaten, kleedt de Inlandsche ambtenaar zich liever in het Europeesch dan in het Inlandsch. En zeker niet ten onrechte. In deze omstandigheden, waar het B. B. te maken heeft met personen van allerlei ras, is uit practisch oogpunt de Europeesche kleederdracht te prefereeren boven de Inlandsche.

Gezien het feit, dat ambtenaren, die aan de Bestuurschool studeeren, ook nog van pantalon houden, mag men toch zeker aannemen, dat de behoefte hieraan sterk wordt gevoeld. Als wij eens nagaan, hoe de abituriënten van de Technische, Landbouw-, Kweekscholen enz. zich kleeden, zou het dan van wijs beleid getuigen de Europeesche kleederdracht in de Inlandsche B. B. wereld niet te dulden?

Een ander belangrijk punt, dat hier niet over het hoofd mag worden gezien, is de geringe salariëering der B. B. ambtenaren. Vergelijken we onze bezoldigingen met die bij de andere takken van dienst, dan is dat niet in ons vóórdeel, gezien de omslachtigheid der bestuurstaak en de daaraan verbonden gevaren. Zoowel de gediplomeerden als de ongediplomeerden verlangen nog naar verbetering. De eersten omdat mettertijd hun taak zwaarder en gewichtiger wordt, de laatsten doordat door den toeloop van meer ontwikkelden hun promotiekansen minder rooskleurig worden.

Ten aanzien van de Oud-Osvianen kan hierbij o.m. worden te berde gebracht, dat zij bij hun benoeming tot Assistent - Wedono financieel niet vooruit gaan. Door aan het hoofd te moeten staan van een onderdistrict is het licht te begrijpen, dat zij meer verantwoordelijkheid en werkzaamheden hebben. Als de voornaamste ambtenaar in zijn ressort, die zijn positie heeft hoog te houden, heeft een onderdistrictshoofd meerdere uitgaven dan een Mantri Politie.

Voor een idealist, die met ontzegging van alle wereldsche genoegens enkel en alleen het belang van Land en Volk wil dienen, is geld, zijnde „het slijk der aarde” niet van zoo groote beteekenis. Zulke

idealisten zijn zeker alle B. B. ambtenaren nog niet, en ik geloof hunne gevoelens hier te vertolken, als ik zeg, dat ze meerendeels niet ongevoelig zijn voor bezoldigings verbetering.

Mijnheer de Voorzitter! Geachte Vergadering!

Resumeerende wat ik zoo straks heb gezegd, ben ik tot het ondervolgende gekomen:

1. De Inlandsche Bestuursambtenaar heeft krachtens artikel 118 der Indische Staatsregeling een zeer schoone en edele taak te vervullen, omdat hij voldoende gelegenheid heeft om aandacht te schenken aan de nooden en behoeften der bevolking.

2. In dezen tijd van krachtige ontwikkeling, waar een ieder gaarne in het belang van Land en Volk wil werken, mag zeker overvoering van het B. B. met bekwame krachten worden verwacht.

3. Desalniettemin vertoont de realiteit een ander beeld, en in relatieven zin kan men zelfs spreken van verminderde animo voor den Inlandschen Bestuursdienst.

4. De Bestuursstaak is zoo omvangrijk en omslachtig, dat het haast een onmogelijkheid is ze naar behooren en tot aller bevrediging uit te voeren.

5. De verantwoordelijkheid der Inlandsche Bestuursambtenaren op politieel en financiëel gebied vergt veel van hunne krachten, en kan somtijds ook noodlottige gevolgen hebben.

6. Hun harde ploeteren wordt niet ten volle gewaardeerd; in vele belangrijke aangelegenheden worden zij soms gepasseerd.

7. De Inlandsche ambtenaar neemt in de maatschappij een bijzondere positie in. In de oogen van het publiek is hij iemand van lage ontwikkeling, die geen interesse toont voor sociale vraagstukken.

8. Het opvoeden der Inlandsche Bestuursambtenaren tot mannen van karakter, het verdeelen der te groote verantwoordelijkheid over andere takken van dienst, het afschaffen dan wel verminderen der verouderde hormatgebruiken, het dulden der Europeesche kleederdracht, en de verbetering der salarissen zullen zeker er toe bijdragen om de animo voor den Inlandschen Bestuursdienst te bevorderen.

Geachte aanwezigen!

Zoo veel het in mijn vermogen ligt heb ik getracht U een beeld te schetsen van toestanden en verhoudingen, welke niet bevorderlijk zijn voor het dienstnemen bij het B. B., en op welke wijze hierin ver-

betering kan worden gebracht. Mocht ik hier en daar-wellicht door mijn jeugdig overmoed - wat al te scherpe uitdrukkingen hebben gebezigd, dan wordt gaarne clementie gevraagd. Mijn hoofdbedoeling is enkel en alleen Uw aandacht te vestigen op dit vraagstuk, dat straks zal worden behandeld op het congres van den „Prijajibond.”

Ik heb gezegd.

De Voorzitter bedankt den heer Dirman voor het houden van diens rede. De Javaan en inzonderheid de Inlandsche Bestuursambtenaar uit zich uit den aard der zaak weinig in het openbaar, schroomt zich te uiten. Het mag derhalve als een groote durf worden beschouwd om dit onderwerp hier te bespreken.

Teneinde de aanwezigen de gelegenheid te geven hierover na te denken, en eventueel ruggespraak met elkaar te houden, wordt er vijf minuten gepauzeerd.

Na de pauze.

De heer Soengkono verzoekt in het Javaansch te mogen spreken, daar hij de Hollandsche taal niet onder de knie heeft, hetgeen wordt toegestaan. Hij betoogt, dat in den Volksraad reeds er op gewezen is, dat de promotiekansen der ongediplomeerden zooveel mogelijk niet belemmerd worden.

Dientengevolge zijn er stemmen opgegaan tegen de snelle bevordering der gediplomeerden in Oost-Java tot hogere rangen.

Voorts wenscht hij een nadere toelichting van punt 6 betreffende het niet ten volle waardeeren en passeeren der Inlandsche Bestuursambtenaren.

De Voorzitter bedankt den heer Soengkono voor diens mededeeling, en geeft het woord aan den heer Dirman, om de noodige toelichtingen te geven.

De heer Dirman: Zooals het U zal zijn opgevallen, heb ik me alleen bepaald tot het naar voren brengen van eenige belangrijke punten. In de finesses ben ik niet getreden. Op die wijze heb ik gehoopt de vergadering de gelegenheid te geven hierop nader in te gaan.

Te aanzien van het passeeren der B. B. ambtenaren heb ik zoeven o. m. aangehaald het geval met de Centrale Kas te Soerabaja. Ook kan ik hier nog bijvoegen de kwestie met de Hollandsch - Inlandsch Onderwijs-commissie. Bij de gehouden besprekingen is het Inlandsch B. B. niet of niet voldoende vertegenwoordigd, terwijl de stem der Inheemsche intellectueelen buiten het B. B. beter tot haar recht komt. *Bezien uit het oogpunt van den B. B. ambtenaar kan dit geen gezonde toestand zijn.*

De heer Soengkono: (in het Javaansch): Aangezien in den laatsten tijd veel ongediplomeerden tot hoo-

gere rangen zijn bevorderd, wil ik voorstellen, dat de vergadering hierover een motie aanneemt, daar zulks niet in het voordeel is der gediplomeerden.

De *Voorzitter* maakt den heer Soengkono er op attent, dat deze op de vergadering *niet als lid*, doch wel *als uitgenoodigde* aanwezig is.

De heer *Dirman*: Wanneer we in aanmerking nemen het feit, dat de ongediplomeerden lange jaren het Gouvernement trouw hebben gediend, dan moeten we hun die benoeming toch wel gunnen. We moeten niet al te egoïstisch zijn.

De heer *Soengkono* (in het Javaansch): In punt 8 staat vermeld: het dulden der Europeesche kleederdracht. Dit is overbodig, want in Banjoemas en in andere residenties dragen de Inlandsche Ambtenaren bij den eigenlijken Bestuursdienst reeds de Europeesche kleederdracht. Niemand zal het verbieden.

Gaarne wil ik vernemen, wat onder verouderde hormat-gebruiken moet worden verstaan. Worden hiermee bedoeld de hormat-gebruiken van de lagere Inlandsche Ambtenaren tegenover de hoogere, of de plichtplegingen, welke in acht moeten worden genomen door de bevolking.

De *Voorzitter*: In zijn rede heeft de heer *Dirman* alleen het algemeene naar voren gebracht. De bijzonderheden wil hij aan de vergadering overlaten. Verder heeft hij verwezen naar het artikel van „Observer” in de „Courant” over de positie der Inlandsche B. B. ambtenaren.

Een ieder wordt geacht op de hoogte te zijn van die toestanden.

En trouwens welke hormat-gebruiken uit den tijd zijn, dat is een „gevoelskwestie.” Het hangt af van ieder individu afzonderlijk.

Ten aanzien van de Europeesche kleederdracht kan worden medegedeeld, dat het toestaan daarvan nog geen algemeen verschijnsel is. Daarom is een bevestiging noodzakelijk, althans de aandacht dient er op gevestigd te worden. Ook de oude hormat-gebruiken worden in enkele regentschappen finaal afgeschaft.

De heer *Soengkono* (in het Javaansch): Welke hormat-gebruiken zijn dan verouderd?

De *Voorzitter*: Ik heb U zoeven toch reeds gezegd, dat het niet gemakkelijk is om dat in algemeen zin te zeggen, daar het betrekking heeft op het gevoel. Indien de heer *Soengkono* niet weet, welke hormat-gebruiken verouderd zijn dan is hem geen enkel hormat-gebruik te oud!

Voor sommigen is b. v., het hurken van een Inlandschen B. B. ambtenaar in dienstkleeding voor een Hoofd van Plaatselijk Bestuur uit den tijd, indien

„de eerste de beste Chinees of Arabier daar gelegenheid heeft op een stoel te zitten.”

De heer *Soedarnadi* stelt voor om de redactie van punt 7 als volgt te wijzigen:

De Inlandsche B. B. ambtenaar neemt in de maatschappij een bijzondere positie in. Door het publiek wordt hij aangezien voor iemand van lage ontwikkeling, die geen interesse toont voor sociale vraagstukken.

De heer *Sarodjono* vindt, dat het laatste punt moeilijk te begrijpen is. Ten einde aan duidelijkheid te winnen, zou hij de redactie gaarne willen wijzigen als volgt:

Voor het bevorderen van de animo voor den Inlandschen Bestuursdienst kunnen worden aanbevolen:

- a. het opvoeden der Inlandsche Bestuursambtenaren tot mannen van karakter.
- b. het verdeelen der te groote verantwoordelijkheid over andere takken van dienst.
- c. het afschaffen dan wel verminderen der verouderde hormat-gebruiken,
- d. het dulden der Europeesche kleederdracht,
- e. de verbetering der salarissen.

Aangaande de salarissen wijst hij er op, dat het geen gezonde toestand is, wanneer het tractement van een Assistent-Wedono *titulair* bij diens benoeming tot onderdistrictshoofd op f 175.— blijft. Immers als onderdistrictshoofd heeft men meerdere uitgaven, en bovendien heeft men zijn stand hoog te houden. Gevreesd wordt, dat de meesten dan het ambt van Adjunct - Hoofddjaksa of Djaksa prefereeren boven dat van een Assistent - Wedono.

De heer *Soekandar* acht het met het oog op de belangrijkheid noodig, om de verbetering der salarissen als nummer 1 te plaatsen.

De *Voorzitter*: Hieraan zou ik nog willen toevoegen, „de verbetering der positie”, want ook deze laat veel te wenschen over.

De heer *Dirman* heeft geen bezwaar tegen deze voorstellen, aangezien ze geen principieele wijzigingen aanbrengen.

Het voorstel van den heer *Sarodjono* c. s. wordt z. h. s. aangenomen.

De *Voorzitter* zou gaarne tusschen punten 7 en 8 het ondervolgende ingelascht willen zien:

„De Regeering versterkt de meening, dat een ieder geschikt is voor den Bestuursdienst.”

Waar de Regeering zich voor alle takken van dienst specialisatie wenscht door voor benoeming tot

bepaalde betrekkingen personen aan te wijzen, die een speciale schoolopleiding hebben gevolgd, en dat ook in concreto voor den Inlandschen Bestuursdienst toedenkt - gelet op de verbetering van het Osvia-onderwijs- bevreemdt het een ieder, dat het oude Benoemingsreglement nog niet veranderd is. Iedereen, die voldoet aan de eischen voor lichamelijke geschiktheid, van leeftijd, opgenomen in het Benoemingsreglement, hij moge geen schoolonderwijs hebben genoten, bij de invoering van de nieuwe Bezoldigingsregeling nu de Inlandsche School der 2e klasse hebben doorlopen (schaal A 5)-kan bij den Bestuursdienst een plaats krijgen. Hij wordt schrijver en kan het Regentsambt bereiken. Dit schept voor den B.B. dienst ambtenaren met vooropleiding en ontwikkeling van allerlei slag en caleidoscopische kleurschakeering. Men heeft er ambtenaren van de 4e, 5e, 6e, 7e klas H. I. S. 1e, 2e, of 3e klasse Mulo, van de 2e klasse Stovia en wat niet al. Dat dit bevorderlijk zou zijn voor den B. B. dienst, zien wij niet in. Is het hierdoor, dat wij niet de noodige waardeering van andere ambtelijke groepen krijgen? De Regeering spreekt steeds van waardeering voor ons werk. Zij doet dit bij vele gelegenheden. Geef ons dan innerlijke kracht door een nieuw Benoemingsreglement, en wek niet niet den schijn, dat een ieder voor den B. B. dienst geschikt zou zijn.

Door de vergadering worden alsdan de volgende stellingen aangenomen.

1. *De Inlandsche Bestuursambtenaar heeft krachtens artikel 118 der Indische Staatsregeling een zeer schoone en edele taak te vervullen, omdat hij voldoende gelegenheid heeft om aandacht te schenken aan de nooden en behoeften der bevolking.*
2. *In dezen tijd van krachtige ontwikkeling, waar een ieder gaarne in het belang van Land en Volk wil werken, mag zeker overvoering van het B.B. met bekwame krachten worden verwacht.*
3. *Desalniettemin vertoont de relaitieit een ander beeld, en in relatieven zin kan men zelfs spreken van verminderde animo voor den Inlandschen Bestuursdienst.*
4. *De bestuurstaak is zóó omvangrijk en omslachtig, dat het haast een onmogelijkheid is ze naar behooren en tot aller bevrediging uit te voeren.*
5. *De verantwoordelijkheid der Inlandsche Bestuursambtenaren op politieel en financiëel gebied vergt veel van hunne krachten, en kan somtijds noodlottige gevolgen hebben.*

6. *Hun harde ploeteren wordt niet ten volle gewaardeerd; in vele belangrijke aangelegenheden worden zij soms gepasseerd.*
7. *De Inlandsche B. B. ambtenaar neemt in de maatschappij een bijzondere positie in. Door het publiek wordt hij aangezien voor iemand van lage ontwikkeling, die geen interesse toont voor sociale vraagstukken.*
8. *De Regeering versterkt de meening, dat een ieder geschikt is voor den B. B. dienst.*
9. *Voor het bevorderen van de animo voor den Inlandschen Bestuursdienst kunnen worden aanbevolen:*
  - a. *de verbetering der positie en salarissen,*
  - b. *het opvoeden der Inlandsche Bestuursambtenaren tot mannen van karakter.*
  - c. *het verdeelen der te groote verantwoordelijkheid over andere takken van dienst.*
  - d. *het afschaffen dan wel verminderen der verouderde hormat-gebruiken,*
  - e. *het dulden der Europeesche kleederdracht.*

Het debat over dit onderwerp wordt gesloten, aangezien niemand meer het woord wenscht te voeren.

Vervolgens wordt overgegaan tot behandeling van punt 3 der agenda omtrent het Inlandsch Bestuur en de komende regentschapsraden in Midden-Java. Daar den Voorzitter is opgedragen dit onderwerp in te leiden, geeft hij de leiding der vergadering over aan den Penningmeester, den heer Soemardjo.

De heer Soemardjo deelt mede, dat hij niet veel kan spreken, omdat hij last heeft van kiespijn, en geeft dan direct het woord aan den heer Abdulkadir Widjoatmodjo, die de volgende rede uitspreekt:

Rede van den heer Abdulkadir Widjoatmodjo.

Het Inlandsch Bestuur en de komende Regentschapsraden in Midden-Java.

Mijne Heeren,

Met de instelling der Regentschapsraden opende de Regeering den weg voor de eigenlijke Landsbevolking om in ruimeren kring deel te nemen aan het bestuur en de wetgeving in de Regentschappen. De democratisering van de autocratische bestuursorganisatie is daar.

Onze Regeering is een Hollandsche. Begrijpelijk is, dat zoolang het Regeerbeleid in Hollandsche handen is en de Hollanders daarvoor

verantwoordelijk zijn, zij dat doen volgens de door hen als juist erkende beginselen. Van lieverlede kreeg de Regeering de overtuiging, dat-gelet op de voortschrijdende ontwikkeling van de Inheemsche maatschappij-de vertegenwoordiging van het volk bij het Bestuur voor een behoorlijke bestuursvoering in het belang der Bevolking onmisbaar is.

De Javaan is thans in doorsnee niet democratisch aangelegd. Daarvoor heeft hij te lang, te veel eeuwen den eenhoofdigen autocratischen gezagsvorm gekend. Onder dezen laatsten bestuursvorm immers hebben wij ouder op ouder, generatie op generatie geleefd. En langzamerhand zijn wij er aan gewoon geraakt en in onze oogen, is dit geworden de eenig juiste vorm van machtsoefening. Medezeggingschap van het volk in bestuurszaken, vertegenwoordiging van de bevolking zijn ons vreemde begrippen. . . . een afwijking van de oude tradities.

Waarom dan nog getracht op Java het democratisch beginsel van vertegenwoordiging van de bevolking ingang te doen vinden?

Laten wij Prof. Stibbe aan het woord, die zooveel studie heeft gemaakt van deelneming aan bestuur en wetgeving door de bevolking in vreemde koloniën:

„Medezeggingschap van het volk in bestuurszaken, vertegenwoordiging van de bevolking zijn hem (den Oosterling, Turk, Hindoe, Chinees, Filipino, Maleier Javaan) ten eenenmale vreemde begrippen, nieuwigheden, waar hij als echte Oosterling al ware het slechts, omdat het voor hem iets nieuws is, eene afwijking van de oude tradities, onsympathiek tegenover staat.

Dit feit is van groote beteekenis. Want daardoor laat het zich verklaren, waarom de tot dusver aangewende pogingen om in Oostersche landen of landen, welker bewoners doortrokken zijn van den Oosterschen volksgeest, zonder langdurige voorbereiding een op Westersch-democratischen grondslag opgetrokken regeervorm in te voeren, mislukt zijn en mislukken moeten.

Een staatsvorm, die niet wortelt in den geest den aanleg van het volk, is tot mislukking gedoemd en niet eer zullen Westersch-democratische instellingen duurzaam ingang vinden in het Oosten dan dat de massa van het volk ze begrijpt, waardeert en zelf de invoering wenscht. Of het ooit zoover komen zal, is een kwestie, welke voorshands buiten beschouwing kan blijven.

Moeten wij nu, op grond van het vorenstaande, tot de conclusie komen, dat het verloren moeite is om te trachten in een Oostersch land het democra-

tisch beginsel van vertegenwoordiging van de bevolking ingang te doen vinden en pogingen in die richting derhalve dient te worden afgezien.

Geenszins.

Evengoed als het mogelijk is gebleken, natuurproducten uit vreemde landen in te voeren, zoo dat zij thans in het hun oorspronkelijk vreemde land inheemsch geworden zijn, evengoed als producten van het Westersch intellect ingang hebben gevonden in het Oosten en daar zelfs gretig zijn opgenomen, evengoed kan de mogelijkheid bestaan om eigenschappen van het Westersch volkskarakter, inzonderheid public spirit met de daaraan onafscheidelijk verbonden begrippen van moreelen aard, op het Oostersche over te enten. Maar het is een mogelijkheid met veel kans op mislukking en een proef in die richting dient daarom met de meest mogelijke voorzorg en omzichtigheid genomen te worden.”

De Regeering heeft waarschijnlijk deze woorden ook ter harte genomen. Want met de erkenning van die mogelijkheid, voelde de Regeering het als Haar plicht, de proef te nemen. Een proef om dat democratisch beginsel aangepast aan de hier te lande heerschende toestanden in het Bestuur in te voeren.

Voor ons Bestuursambtenaren ligt hier een schoone taak.

Aan den eenen kant de Regeering, die den vorm van het stelsel van vertegenwoordiging der bevolking pasklaar heeft, aan den anderen kant een bevolking wier groote massa onbekend is met het stelsel, die om zoo te zeggen nog het ho, no, tjo, ro, ko van het stelsel moet leeren.

Uiteraard zal op ons de plicht rusten om het Volk voor de nieuwe bestuursinstelling te winnen, het Volk met de nieuwe inrichting vertrouwd te maken, haar belangstelling gaande te houden en haar langzamerhand te doen zien en gevoelen ook, dat zij wenschelijk en heilzaam werkt.

Evenals voor elke nieuwe schepping is geleidelijkheid en tijd noodig. Vooral deze maatschappelijke evolutie dient voorzichtig en zekerheidshalve te gaan langs lijnen van geleidelijkheid.

De opgedane ervaring van drie jaar bestuurshervorming in West Java vormt voor ons een goede leerschool.

In dit schema staan wij Inlandsche Bestuursambtenaren op het eerste plan. Immers met de Bestuurshervorming werd begonnen met openlijk vertrouwen te stellen in de toekomst van een gedragslijn, bij welke de grenzen der functien van het Inlandsch Bestuur zoo wijd worden uitgezet als maar eenigszins mogelijk schijnt. Terzijde werden gezet, de angstvallige

bedenkingen, als zoude de Inlandsche Bestuursambtenaren zuiver „bestuursornamenten” zijn. Ingezien werd, dat het Inlandsch bestuur een werkelijke zelfs een reële plaats in de bestuursvoering inneemt. Schreef de Regeerings-Commissaris S. de Graaff in zijne voorstellen niet: „De voorstelling, alsof een bevolking van een dertig (nu veertig) millioen zielen om bij Java en Madoera te blijven-te besturen zou zijn op eene zoo intensieve wijze als dit het geval is, door niet meer dan een kleine schaar Europeesche ambtenaren, omgeven door Inlandsche „bestuursornamenten”, kan uiteraard ten hoogste als paradox dienstig zijn”.

Hebben wij in den loop van onze voordracht naar voren gebracht, dat voor het welslagen van de hervorming-als door de Regeering bedoeld-de belangstelling van de bevolking een conditio sine qua non is, uit het voren gesprokene blijkt ook, dat in de eerste plaats voor dit welslagen een zware wissel op de Inlandsche Bestuursambtenaren wordt getrokken.

Ik zeg niet te veel, dat met U met de tegenwoordige sociale en intellectueele structuur der bevolking, de a. s. Regentschapsraden staan en vallen.

Geen moeite, geen offer zal ons te groot zijn om mede te werken voor het welslagen.

Laat ons de hoofden bij elkaar steken en beramen over de middelen om der Regeering-wille naar behooren te kunnen uitvoeren, opdat ons t. z. t. geen tekort aan plichtsbetrachting, integriteit en praestatievermogen kan worden verweten.

Straks worden hier steekproeven genomen voor verkiezingen voor de leden van Regentschapsraden. Zijn wij paraat, hebben wij ons reeds vertrouwd gemaakt met de terzake gemaakte wettelijke regelingen?

Op welke wijze kunnen wij in breederen kring belangstelling en publiek leven wekken voor de a. s. regentschapsraden bij de inerte volksmassa?

Ziedaar vragen van directe beteekenis.

Kan in deze door onze vereeniging niets gedaan worden? Ik meen van wel.

Door ons kunnen lezingen voor Inlandsche ambtenaren worden gehouden, zelfs voor loerahs en tjariks.

Er kan geijvend worden voor uitgifte van populaire boekjes.

Voor zooveel noodig kan door ons een studiereis naar West Java worden gemaakt, om ons daar op de hoogte te stellen van den stand van zaken, vooral van het administratief gedeelte. Waar tegenwoordig gestreefd wordt naar efficiency, lijkt mij een goede

voorbereiding rationeeler boven een werkmethode van steeds verbeteren en wijzigen.

Echter is-zooals zoowat alles wat aanbelangt het Inlandsch Bestuur en de Bestuursambtenaren de goedkeuring en medewerking der plaatselijke B. B. superieuren in deze onontbeerlijk.

Men doet zooveel propaganda voor de hygiene, voor verbetering van den landbouw; kan voor de propaganda voor deze „gezondmaking van het Bestuur”, voor het voorkomen van misverstanden soms geen gouvernementeele subsidie worden verzocht?

Mag men mij verwijten van vermetelheid ondanks mijn onkunde dit onderwerp te hebben aangeroerd, ik zal blij zijn indien ik weet, dat ik in dit korte bestek een begin heb gemaakt Uw belangstelling te wekken. . . . . voor een onbegrepen schoone taak.—

Ik heb gezegd.—

De heer *Soemardjo* brengt den heer A. K. *Widjojoatmodjo* dank voor diens rede, en releveert in het kort, wat de bedoeling van den spreker is, waarna 5 minuten wordt gepauzeerd.

Wanneer de 5 minuten verstreken zijn, verkrijgt de heer *Sarodjono* het woord, die begint met mede te deelen, dat wat hij hier voor wil brengen geen debat is, doch slechts een aanvulling. Gelijk zoo straks reeds er op is gewezen, is de Bestuurshervorming nog nieuw, zoodat de meesten daarmee nog niet bekend zijn. Ook het Inlandsch B. B. is hiervan nog onkundig. En het ligt zeker in de lijn van de V. A. I. B. om de noodige stappen te doen.

De heer *Soemardjo*: het bestuur zal aan den wensch van den heer *Sarodjono* de noodige aandacht schenken.

De heer *Soejoto* op deze vergadering als de oudste in dienst en met langdurige B. B. ervaring wordt door het bestuur verzocht om het een en ander te zeggen over de autonomie. Hij kan b. v. mededeelen van de bestuurspractijk; welke maatregelen genomen moeten worden om de bevolking voor te lichten enz.

De heer *Soejoto*-wellicht eenigszins verrast-deelt na lang stil zwijgen mede, dat het lastig is om zoo'n vraag direct te beantwoorden. Tezijnertijd zal hij een voordracht nopens dit onderwerp houden.

Hierna wordt het debat over dit vraagstuk gesloten, en de heer A. K. *Widjojoatmodjo* neemt de leiding der vergadering over.

De *Voorzitter* vraagt de vergadering, wat er gedaan zal worden met de handelingen.

De heer *Sarodjono*: Ik stel voor om de rede van den heer *Dirman* in de pers te publiceeren. Ook een Maleische vertaling daarvan is gewenscht, opdat

de niet- Hollandsch-sprekenden daarvan op de hoogte kunnen zijn. Er kan b. v. een brochure worden uitgegeven.

De heer *Dirman* is zoo vrij te gelooven, dat er te veel van de „gastvrijheid” van de pers zal worden gevegd, wanneer de Maleische vertaling van zijn rede in extenso aan de kranten ter opneming wordt aangeboden. En wanneer we overgaan tot het uitgeven van een brochure, dan moeten we de financiële gevolgen niet gering schatten.

Om de noodige bekendheid te geven is het voldoende, indien de besluiten dezer vergadering den Volksraad worden aangeboden, opdat velen niet onbekend zijn met onze wenschen.

De heer *Sarodjono* repliceert, dat door het aanbieden van de Maleische vertaling wij meer voordeel dan nadeel aan de pers bezorgen, daar wij op die wijze haar kolommen helpen vullen.

De *Voorzitter*: Wij betreden hier een vreemd terrein. Het ligt niet aan ons om te beoordeelen, of de pers het haar aangeboden stuk niet dan wel aanneemt. Het is beter, dat dit wordt overgelaten aan het bestuur, dat trachten zal het beste middel te kiezen.

Ook zullen we niet vergeten hiervan mededeeling te doen aan de Commissie voor den Rechtstoestand der ambtenaren.

Niemand heeft hiertegen bezwaar, waartoe dan ook besloten wordt.

De *Voorzitter* vraagt de aanwezigen, welke onderwerpen op de eerstvolgende vergadering zullen worden besproken. Het is beter, dat de vergadering dit bepaalt. In het vervolg denkt het Bestuur personen te verzoeken om als prae-adviseurs op te treden. Den leden worden de prae-adviezen toegezonden. Op de vergadering kan dan het debat loopen over deze prae-adviezen. De leden zijn dan beter voorbereid. Verder worden de leden in de gelegenheid gesteld om schriftelijk het Bestuur de onderwerpen hunner keuze mededeeling te doen.

De heer *Soemardjo*: De salarissen van den Assistent Wedono zijn voor den heer Sarodjono een mooi onderwerp. Misschien wil hij op de eerstvolgende vergadering hierover een rede houden.

De heer *Sarodjono*: Goed! Ik zal dit in overweging nemen!

Niets meer aan de orde zijnde en na nogmaals een woord van dank te hebben gericht tot het Bestuur van den Stadstuin voor het afstaan van het gebouw, tot de pers, genoodigden en leden voor hunne belangstelling, sluit de Voorzitter tegen twaalf uur de vergadering.

V A R I A.

De moord op een Inl: Bestuursambtenaar.

Om te illustreeren, hoe zwaar en gevaarlijk de bestuurstaak is, ontleenen wij het volgende aan het *Soer. Hbld*:

De G. A. I. B., (gediplomeerd ambtenaar Indische bestuursdienst) Merah Djohansjah, zoon van het districthoofd Nadalsjah te Kandangan, begaf zich Woensdag 23 Januari in gezelschap van een agent der veldpolitie naar kampong Bahoengin, in de nabijheid van Kloea, onderafdeeling Tandjoeng, ten einde de landrente te innen.

Daartoe begaf hij zich, ook in gezelschap van den pembakal der kampong Bahoengin, en een der agenten naar de woning van hadji Goesti Darmawi, die reeds twee jaar achterstallig was. De hadji, die weigerde te betalen, werd toen gesommeerd met de politie mee te gaan naar Tandjoeng. Ook dit echter werd door hem geweigerd. Daarop zou ruzie zijn ontstaan tusschen Djohansjah en hadji Darmawi, welke woordenwisseling overging in een handgemeen. Hierna greep de hadji een parang, waarmee hij in een oogwenk den G. A. I. B. drie houwen over schedel en rug toebracht, die daarop neerstortte.

Het gezelschap, behalve de politieman, vluchtte toen naar buiten. De politieman loste een schot, verwondde den hadji, snelde daarop ook naar buiten, achtervolgd door den woedenden Darmawi. De collecteur der belasting wist te ontsnappen en ging hulp halen te Tandjoeng.

Onmiddellijk is toen een patrouille uitgerukt onder commando van een politie-opziener en vergezeld van het districtshoofd en onderdistrictshoofd. De agent der veldpolitie, die den G. A. I. B. vergezelde, en door hadji Darmawi was achtervolgd, werd bij aankomst in kampong Bahoengin vermist.

Het bleek dat de hadji zich weer in zijn woning bevond. Het huis werd omsingeld, met het doel den dader te arresteeren. Deze kwam echter met lans en parang gewapend naar buiten en trachtte de politie aan te vallen, die den aanvaller na sommatie neerlegde. De vrouw van den hadji, die hierop met een kapmes gewapend zich op de politie wilde werpen, wierp na sommatie dit wapen weg en werd gearresteerd.

Toen daarna de omgeving van het huis werd afgezocht, vond men op 3000 M. afstand het deerlijk verminkte lijk van den vermisten politieagent, die eveneens door Darmawi was aangevallen. De zwaarverwonde G. A. I. B. Djohansjah werd in zorgwek-

kenden toestand naar het hospitaal te Kandangan overgebracht.

Het slachtoffer was een veelbelovend jongmensch, dat eerst kortgeleden in bestuursdienst was, na afloop van zijn opleiding aan de Osvia.

De vermoorde agent der veldpolitie werd Donderdagmorgen te Tandjoeng plechtig begraven.

Deze poging van verzet tegen de belasting moet als geheel op zichzelf staand worden beschouwd. De bevolking is volkomen rustig en bemoeit zich niet met het geval.

De moordenaar echter was een bekende opruier te Kloea. Meermalen had hij reeds zijn kamponggenooten tot verzet tegen de belasting trachten op te ruien, waarvoor hij reeds eenige maanden gevangenisstraf had ondergaan. Een oude wrok schijnt dus de oorzaak van zijn hernieuwd verzet te zijn.

De A. R. van de Oeloe Soengei de heer Klatt, is onmiddellijk naar Tandjoeng vertrokken.

Een adhesie betuiging.

Pemalang, 11 Februari 1929.

Aan

den Secretaris van de V. A. I. B.

te

Semarang.

Onder aanbieding van bijgaande notulen der door de A. I. B.'s van het voormalige gewest Pekalongan te Pemalang gehouden besprekingen, naar welker inhoud korthedshalve moge worden verwezen, heb-

ben wij de eer U beleefd mede te deelen, dat wij ons alvast kunnen vereenigen met het door Uwen Bond kenbaar gemaakte streven.

Echter zijn wij nog doende door correspondentie de meening van onze collega's te raadplegen over eventueele aansluiting bij Uwen Bond en vorming van een toekomstige afdeeling hiervan.

Zoodra de antwoorden zijn binnengekomen, zullen wij U ter zake nader berichten.

Namens de Commissie van
Voorbereiding.

Hoogachtend.

w. g. Mohamad Salèh.

Met groot genoegen hebben we bovenstaand schrijven ontvangen, van ganscher harte hopen wij, dat Uwe pogingen met goede resultaten worden bekroond. Een krachtige bond is ons aller ideaal.

REDACTIONEELE MEDEDEELINGEN.

Hr. S.: Uw artikel over „De Bestuursopleiding” hebben we te laat ontvangen!

Hr. Soep: U is op den goeden weg, doch uw bijdrage is niet zoo actueel meer. Kunt gij Uw krachten niet aan wat anders besteden?

Hr. Kardi: Plaatsgebrek noopt ons Uw stuk aan te houden. Heb dus een beetje geduld.

Het grootste euvel eener verouderde samenleving is, dat zij in toenemende mate de vorming der persoonlijkheid in het gedrang brengt. Het talent wordt algemeen, het karakter schaarsch. Want is in onze drukke maatschappij nog altijd wel de stille studeercel te vinden, waarin, naar Goethe's woord, het TALENT zich vormen kan; in de loopbaan der wereld, waar in het KARAKTER zijn zetting krijgt, verdringen zich te velen aan de meet. Gelukkige uitzonderingen daargelaten, worden in onze samenleving verantwoordelijke posten eerst bereikt, wanneer de edelste krachten der jeugd zijn vergaan. Gevolg daarvan is het allengs uitsterven, in den boezem der gemeenschap, van het aangeboren en aangekweekt leiderschap en, dientengevolge, naar wij zoo straks zagen, de onmerkbare ontbinding van den Staat.

DR. C. GERRETSON.

(De historische vorming van den Bestuursambtenaar).